

Fejlesztési ajánlások, tanácsok, tippek SNI beszéd fogyatékos felsőtagozatos diákoknak és szüleiknek:

A felsőtagozatba kerülés újabb mérföldkő minden tanuló életében. A korábbról jól ismert tanítói védőszárnyai alól egyszer csak kikerül a gyermekük a felsőtagozat idegen világába, új tanárok, új tantárgyak, új helyzetek közé, ezeknek kell nap, mint nap megfelelni. A tananyag nő, az idő azonban ugyanannyi. Az SNI beszéd fogyatékos tanulók fejlesztése tovább folytatódik a felsőtagozatban is. A gyerekek egy részének motivációja sajnos addigra ugyancsak megcsappan. Ehhez jönnek az élettani változások, a kamaszkor minden újdonságával és nehézségével.

Mi lehet ezek után a teendő? Mivel a felsőtagozat napi rutinja amúgy is nehéz feladatot ró a diákokra, ezért általában kevés idejük, kedvük marad speciális fejlesztő feladatok végzésére.

Összeállított anyagunkban igyekeztünk olyan ötleteket, tanácsokat, korosztályuknak megfelelő munkatankönyvek címjegyzékét, weboldalakat, digitális anyagokat összeállítani, ajánlani, amelyek ennek a korosztálynak hasznosak lehetnek. Nagy előnye ezeknek az anyagoknak, hogy általában egyedül, szülői segítség nélkül használhatók. Illetve olyan fejlesztő ötleteink is vannak, amit az egész család végezhet, kortól függetlenül, otthon, kiránduláskor, utazás közben, nyaralás alatt.

1. Segítő tanácsok diszlexiás, diszgráfiás, diszkalkuliás diákoknak:

- Légy tudatában, hogy másoknak is vannak nehézségei, hibái és hiányosságai!
- Kérj bátran segítséget!
- Tudd, hogyan tudsz leghatékonyabban működni! Mik az erősségeid? Mi segít a megjegyzésben, tanulásban?
- Grafikonok, ábrák használatával jobban megérted a dolgokat? Használd azokat bátran!
- A gondolatérkép módszer hasznos lehet! Keress rá az interneten és próbáld ilyeneket készíteni!
- Próbáld ki, hogy a zene vagy a mozgás hogyan hat a teljesítményedre!
- Tanuld meg, mennyit vállalhatsz!
- Tudnod kell, hogy a diszlexiásokat az átlagosnál hamarabb kifárasztja a folyamatos információfeldolgozás!
- Rövidebb periódusokat tervezzél a tanulásban!
- Egy rövid szünet után ismét hatékony leszel!
- Ha fáradtan erőlteted a tanulást a diszlexiás tünetek erősebben jelentkeznek!
- Ha túl sok feladat gyűlik össze, készíts listát!
- Válaszd ki a legfontosabbakat és legsürgősebbeket!
- Sorban pipáld ki az elvégzetteket!
- Az apróbb dolgokat legjobb, ha rögtön elvégzed, így nem terhelik az idődet később!
- Használd határidőnaplót vagy jegyzetfüzetet!
- Tégy emlékeztetőket feltűnő helyre (ajtófélfára, falra, tükörrre stb.!)
- Keress technikai segítséget! (hangoskönyv, tanuló és gyakorló programok, helyesírási)
- Tanuld meg a szövegszerkesztők használatát!
- Telefonra mondva sok mindent megtanulhatsz!
- Ellenőrizd magadat számológéppel, helyesírást ellenőrző programmal!
- Tanuld meg mik a jelei, ha elfáradtál!
- Beszélj minél többet, hogy az emberek lássák, mennyit tudsz!
- Legyél önmagad!

Lehet, hogy nehezeknek tűnnek ezeknek a pontoknak a használata, de lépésről lépésre rászoktathatod magad. Reméljük az itt leírt ötletek, jó tanácsok segítségével lesznek!

2. Fejlesztés, fejlődés otthon. De mivel?

A, Az olvasás, szövegértés, helyesírás fejlesztésére:

Ötletek a vizuális típusú diszlexiás gyermek fejlesztéséhez (szülőkkel végzendők):

- Tárgyak, képek megfigyeltetése azonosságok, különbségek felismerésével. Eleinte szembeötlő legyen a különbség, később egyre nehezebben észrevehetőek (differenciálás).
- Játshatunk tárgyakkal, képekkel úgy, hogy egyet elveszünk, hozzáteszünk, megváltoztatjuk a helyzetüket (memória).
- Emlékezetből kell a részekből egészet kirakni (maxi puzzle).
- Válogatások, csoportosítások alak, szín, nagyság, anyag, forma szerint (pl. logikai készlet).
- Sorozatok kirakása termékekkel, apró tárgyakkal, színes pálcikákkal, korongokkal (ismétlődő ritmus alapján).
- Később feladatlapokon, síkban ugyanilyen jellegű feladatokat végeztethetünk, pl. azonos alakú, mintájú, nagyságú formák színezése, elrejtett formák megtalálása, színezése.

A szem-kéz összehangolt működésének fejlesztése

Ki kell alakítani a szem fixáló mozgását, majd a folyamatos sorkövetést. Fontos tudnivaló: Az olvasás mutatóujjal követéssel balról-jobbra elősegíti majdan az olvasás, számlálás irányának betartását!

- Célbadobó játékok, papírtépések, ujj-játékok, vágások, apró összerakó játékok, legók.
- Kövessen csak a szemével mozgó tárgyakat.
- A bal és jobb oldal kialakítása saját testen, majd térben, végül síkban (ceruzás feladatok az irányok gyakorlására).
- Síkbeli sorozatok rajzolása

Munkatankönyvek:

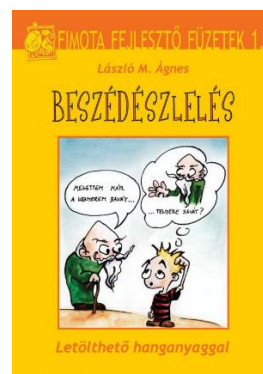

dr. László Zsuzsa: Téri tájékozódás; Irányok – FIMOTA füzetek

A téri tájékozódás fontos része életünknek. Évekig gyakorolják a gyerekek és van, akinek még felnőtt korára is maradnak nehézségei. Ebben a könyvben olyan feladatok találhatóak, amelyek nagyobb gyerekek számára készültek, sőt még felnőttek is megpróbálhatják. Az utasítások pontos követése nagyfokú figyelmet kíván, valamint az irányok folyamatos tudatosítását igénylik. A könyv módszeresen halad a könnyűtől az egyre nehezebb felé. Lehetőséget adva a begyakorlásnak eredményesség megélésére.

László M. Ágnes: Beszédészlelés – FIMOTA füzetek

A tanulási és magatartási zavarok hátterében gyakran a beszédészlelés zavara áll. A beszédészlelési készség kialakításában segít a FIMOTA Beszédészlelés című könyv. A gondosan összeválogatott és több szinten elrendezett gyakorló anyag lehetővé teszi az iskolakezdéstől egészen a felnőttkorig, a beszédészlelés fejlesztését. **Letölthető hanganyaggal.**

Gergényiné N. Erika, Dr. Szamosiné N. Sára: Gyakorló feladatok diszgráfias és diszlexiás gyerekeknek 5-6. osztály

A feladatok egymásra épülnek, igyekeztünk figyelembe venni az iskolai követelményszinteket. A gyakorlatokat a gyermekek szülői segítségével, de akár egyedül is tudják végezni.

Gergényiné N. Erika, Dr. Szamosiné N. Sára: Gyakorló feladatok diszgráfias és diszlexiás gyerekeknek 7-8. osztály

Takács Marianna: Hej, írás, helyesírás 6. osztály – Feladatgyűjtemény a helyesírás kompetencia alapú fejlesztéséhez

A Hej, írás, helyesírás feladatgyűjtemény az egyes szófajok – főnevek, melléknevek, számnevek, névmások, igék, igenevek, határozószók, névelők és névutók – használatával és helyesírásával kapcsolatos feladatokat tartalmazza, amelyek a témakörök differenciált elsajátítását, gyakorlását és ismétlését teszik lehetővé.

Hernádi Sándor: Elmemozgató nyelvi játékok

Hernádi Sándor könyve izgalmas játékokra hívja az olvasót: a több mint félszáz feladattal és fejtörővel bárki próbára teheti nyelvérzékét, tárgyi tudását és képzeletét. A kötet felhasználható vetélkedők összeállításához, a magyar órák színesítéséhez, szülő és gyermek egyaránt szórakoztató időtöltést találhat benne. Valamennyi feladat megoldása megtalálható az adott témakör végén.

Olvasás, szövegértés 8. osztály Feladatok a kompetencia alapú fejlesztéshez

A tematikus szerkesztésű feladatgyűjteményben a 8. osztályos tanulók kisebb terjedelmű szövegekkel találkoznak, melyek kiegészítik a történelemből, irodalomból, természetismeretből, informatikából a tanítási órán tanultakat. A szövegeket feladatok kísérik, melyek a művekben rejlő információk feldolgozását segítik.

Sipos Zsóka: Feladatgyűjtemény a hosszú szavak olvasásának gyakorlásához felső tagozatos tanulók részére

Ez a könyv azok számára nyújt segítséget, akik felső tagozatos vagy középiskolás korú, olvasási nehézségekkel küzdő tanulókkal foglalkoznak. A feladatgyűjteményben az egyes szótípusok olvasásának gyakorlására szánt szöszedetekhez kapcsolódóan feladatlap és -a Meixner-módszertanból már jól ismert – borítékos feladat is kapcsolódik. A gyakorlás során fejlődik a diákok szókinccse, beszédkészsége, olvasástechnikája és szövegértése. A feladatgyűjtemény specifikuma, hogy az előbb felsorolt alapkészségeken túl segíti a nyelvtani ismeretek elsajátítását, a tantárgyakhoz kapcsolódó nyelvezet megismerését, ennek eredményeként a tantárgyi tudás elmélyítését.

JÁTÉKOK a családdal:

Játékötlet

- Szem-kéz koordináció fejlesztése (dobó-, és halászbóják)
- Várostrom: üres konzervdobozokból, gyümölcsleves dobozokból várat építünk, majd labdagurítással vagy babzsákkal megcélozva ledöntjük. Számláljuk a találatokat.
- Célzó dobás: dob meg a sorban pl. az almaleves, őszileves üdítő dobozt!
- Labdaütögetős, pattogtatós játékok (földre, falra pl. pingpongütővel, labdával).

Vakvezetés

Építsetek egy akadálypályát a lakásban - székek, asztalok, könyvek felhasználásával. Majd kösse be gyermeke szemét, és szavakkal irányítva vezesse végig őt ezen az akadálypályán. Ha hibátlanul teljesítette, cseréljenek helyet, és most Ő legyen a vakvezető.

Később már úgy is megpróbálhatják, hogy már az akadálypálya megépítése előtt bekötik gyermek szemét. Így már tényleg ismeretlen terepen kell helytállnia.

Ország-város játék

Ellentétes szavak keresése

Mondatpiramis alkotása:

Pl. A kutya játszik.

A kutya a labdával játszik.

A kutya a piros labdával játszik.

A kutya a piros labdával a kertben játszik.

A kutya a piros labdával reggel a kertben játszik.....

Találd ki?

Mi lehet az?

Használati tárgy, kakaót iszunk belőle. – bögre

Fejünkre húzzuk az uszodában. – úszósapka

Ha esik az eső, kinyitom. – esernyő

Illatos, színes virág, a szárán tüskékkel. – rózsza

Fémből, fából lévő tárgy, szöveget verünk be vele. – kalapács

Ki lehet ő?

Népmesék szólnak a jótetteiről. – Mátyás király

Az 1848-as forradalom költője. – Petőfi Sándor

Léda volt a szerelme? – Ady Endre

Szómagyarázat!

Magyarázd meg a következő szavakat: zivatar, ehetetlen, fájdalom, hirtelen, zuhog, vesztes, tábortűz, tészta, utazik, olaj, ünnep, sárga, emelet, kesztyű, álarc, posta, bicikli, olló,

Mi a vége?

Alkossatok egy egyszerű mondatot, majd folytassátok egy megadott kötőszóval!

Pl. Anya levest főzött, mert...; A kutya nagyon sírt, hogy....; Kati megéhezett, ezért.....; esett az eső, de.....; Máté utálja a telet, ha.....; Finom sütitet vettünk, tehát....; Kitakarítottam a szobámat és.....; Elbotlottam az utcán, pedig.....;

Szógyűjtések, másképp! (saját ötletekkel bővíthető feladatok)

- keressenek főfogalmakat, aki 3 perc alatt a legtöbbet összeírja az a nyertes!

Pl. bútorok, madarak, hangszerek, zöldségek, gyümölcsök, járművek, növények, házi állatok, vadállatok, foglalkozások, testrészek, színek, szerszámok, ruhák, háztartási gépek....

- legyenek a gyűjtendő szavak, mind 3,4,5,6... szótagúak

- legyenek a gyűjtendő szavak „k” betűvel kezdődőek (aztán bármelyik betű lehet kezdőbetű): kakas, kakaó, kedves, kell, kehely, kemence, kicsi, kövér, kötél, kút...

- keressenek olyan szavakat, amelyek egy adott témához kapcsolódnak

Pl. tél, tavasz, nyár, ősz, karácsony, születésnap, kert, játszótér, sport, net, okostelefon, iskola, osztály, hobbi...

B, A számolási készség fejlesztésére:

Diszkalkulia-terápiáról röviden

A fejlesztő pedagógusok a részletes pedagógiai vizsgálatra támaszkodva építik fel a terápiás tervet, egészen apró lépésekre lebontva, a **fokozatosság elvét** különösen szem előtt tartva.

1. A speciális diszkalkulia foglalkozások célja a matematikatanuláshoz szükséges biztos alapok megteremtése, a **megfelelő képességek fejlesztése, jártasságok, készségek kialakítása**, pl. érzékelés-észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, beszéd fejlesztése. Segítséget igényelnek saját testen, térben, síkban, időben való tájékozódásnál. Különleges jelentőségű a terápia során a már eddig elsajátított ismeretek, jártasságok, készségek állandó gyakorlása, illetve beépítése az új ismeretekbe.
2. **Számfogalom és műveleti fogalom kialakítása:** fontos számokra a számmal, darabszámmal kapcsolatos fogalmak kialakítása igen aprólékosan, kis lépésekben haladva 5-ös, 10-es, majd 20-as számkörben, később a számkörök bővülnek az osztályfoknak megfelelően. Az adott darabszámot látjuk, tapintjuk, rakosgatjuk, számnevét kimondjuk, számmal leírjuk. Ugyanígy végezzük el a műveleteket, amelyeket cselekedtetéssel értelmezünk. A cselekedtetést addig végezzük, amíg az a szimbolizálódásra alkalmas lesz.
3. Egyik legfontosabb teendő az **absztrahálás folyamatának segítése**. A különböző matematikai fogalmak és a velük végzett manipuláció absztrahálási folyamata: saját teste, térben, síkban, tárgyakkal, modellekkel, cselekedtetés közben, majd rajzban, végül cselekedtetés nélkül történik.
4. **Szöveges feladatok:** elolvasása, megértése, adatok lejegyzése, műveletté alakítása, műveletvégzés, szöveges válasz leírása mind-mind gondot okoz egy diszlexiás, diszkalkuliás gyermek számára.
5. **A matematikai fogalmak, szimbólum- és jelrendszer, szabályrendszer beépítése** a gyermek fogalmi rendszerébe, gondolkodási műveleteibe.
6. A sikeres kezelés fontos feltétele a **motiváció**.
7. Fontosak a **nevelési feladatok**, melyeknek elsődleges célja a harmonikus személyiség kialakítása, ösztönzés a feladatvégzésekre, a szorongások oldása, önfegyelmre, kitartásra nevelés.

A számolási készség területei:

- **Tájékozódás, relációk alkotása, relációs szókincs, számlálás (ötös számkörben), mennyiségállandóság, globális mennyiségfelismerés, számemlékezet,**
Fejlesztési javaslatok otthonra:
szókincsbővítés, irányok differenciálása, gondolkodás fejlesztése, emlékezet fejlesztése, mennyiség-számkép-számnév egyeztetése.
- **A számfogalmat megerősítő ismeretek, készségek, képességek: számnév-mennyiség egyeztetése, matematikai alapfogalmak, mennyiségi relációk, helyi érték**

Fejlesztési javaslatok otthonra:

halmazképzés, tárgyszámlálás ritmusának gyakorlása, semmi fogalmának tisztázás, ugyanannyi fogalmának kialakítása, relációs szókincs alkalmazása (több, kevesebb, ugyanannyi), helyi érték értelmezése (pl. játékpénz segítségével), számfogalom gyakorlása 100-1000-es számkörben

- **Műveletek cselekvésben, alpműveletek**

Fejlesztési javaslatok otthonra:

<http://www.otthonifejleszt.es.hu/diszkalkulia/jatekok-szamlalas-gyakorlasara>

<http://www.otthonifejleszt.es.hu/category/diszkalkulia> (7 féle feladat típus)

- **Szöveges feladatok**

Fejlesztési javaslat:

lényegkiemelés segítése, szövegértelmezés közösen, műveletre fordítás segítése, ok-okozati összefüggések felismertetése

- **Sorozatok, analógiák**

Fejlesztési javaslat:

sorozatok ritmusának, az ismétlődő motívumok egységének felismertetése, analógiás gondolkodás fejlesztése, szabály megfogalmazásának segítése

Munkatankönyvek:

dr. László Zsuzsa: Téri tájékozódás; Talált, süllyed

A Fimota fejlesztő füzetek 6. könyve a téri tájékozódás készségének fejlesztését segíti elő, ami a táblázatokban való eligazodást tanítja, gyakoroltatja. Segít a sor, oszlop fogalmának kialakításában. Mindez nélkülözhetetlen nem csak a matematika, hanem a mindennapok során is, pl. naptár, órarend, menetrend használata során. Ez a könyv Torpodó játékhöz hasonló feladatokat tartalmaz. Ezzel téve szórakoztatóvá a feladatokat.

Dyscalculine Számolólapok A matematika nyelve B szint – Diszkalkulia gyakorló füzet nehezen számoló gyerekeknek

A Dyscalculine program cselekvéses tanulással, több szinten, különböző számkörökben gyakoroltató eszköz-, módszer-, és feladattár. A programban szereplő Dyscalculine Számolólapok kötetei játékosan, képi szemléltetéssel fejlesztik a számfogalmat, a téri-, vizuális emlékezetet, figyelmet és a matematikai szókincset. Képes, számolási készséget fejlesztő lapok, kivágható melléklettel. Ajánljuk gyerekeknek, tanulóknak és középiskolás fiataloknak.

Gyakori hibák A-Z Matematika (10-99 éves korig) – Pons

A PONS Gyakori hibák A-Z Matematika című könyv gyűjteményszerűen segít észrevenni és elkerülni azokat a tipikus matematikai hibákat, melyeket akár gyerekként az iskolában, akár felnőttként a mindennapi életben elkövetünk. Gyakori hibák A-Z Matematika című kiadvány az egész családnak segít, ha matematikai kérdésről van szó!

Játékok:

Math Dice – fejszámolójáték

Gyors és szórakoztató fejszámolójáték. Játsható egymás ellen, csapatban, vagy akár egyedül is. A játék célja: mutasd meg, milyen kreatív vagy a fejszámolásban! Kombináld úgy a kockával dobott számokat, hogy elérd, vagy minél jobban megközelítsd a mindenkori célszámot! Dobj a két 12 oldalú dobókockával, és szorozd össze a két dobott számot; az eredmény lesz a célszám. Ezután dobj a három 6 oldalú kockával, és a dobott számokból kell majd elérned a célszámot – a számokat összeadhatod, szorozhatod, osztathatod vagy kivonhatod egymásból, de akár hatványozás és gyökvonás is elképzelhető.

Osztókártya oktató kártyajáték

A kártyapárokban nemcsak a színvilága, hanem tartalmi mondanivalója is megegyezik, mely segíti a gyermek kombinációs képességének fejlesztését.

Szorozótábla – Fejlesztő eszköz a szorzás játékos tanulásához

Ez a játékos fejlesztő eszköz szemléletes módon és kényelmesen segíti a gyermekeket a szorzás gyors megtanulásához.

Sakk

Torpedó

Malom játék

Jenga

Rubik kocka

Tetris

Amőba

Négyet egy sorba! társasjáték

Mesterlogika logikai társasjáték

ördöglakatok

és minden egyéb logikai játék közös játszása!

www.logikai.jatek-online.hu (ingyenesen telepíthető online játékok)

<https://fejlesztojatekvilag.hu/logikai-jatekok/logikai-jatekok-felnotteknek/>

<https://www.iranyasuli.hu/smart-games-iq-focus-logikai-jatek-1529>

Mindenkinek jó hangulatú eredményes munkát, közös játékot kívánunk!